

מארץ ישראל, חייבים פירותיה במעשרות.

חזא, ועוד ראה, **מיא**, מים דסגדי להו עובדי כוכבים, שהגוים משתחווים להם, ושתו ישראל, וישראלים שותים מים אלו. **ואסר** להו, לשתות מים אלו.

אתא, בא ריש לקיש, לקמיה, לפני, **דרבי יוחנן**, וסיפר לו שאסר להם אלו שני הדברים.

אמר ליה, רבי יוחנן לריש לקיש: **אדמקטורך עלך**, בעוד שבגדיך עליך, זיל הדר, חזור אצלם, והתר להם! ולא תשהה אפילו בשביל לנוח מטורח הדרך, כי העיר בצר האמורה בתורה, **לאו היינו בצרה**. ו"בצרה" חוץ לארץ היא, ופירותיה אינם חייבים במעשרות. **ומים שהם של רבים אין נאסרין**.

והגמרא מבארת דין מים של רבים.

רבי יוחנן, אמר הוראה זו לטעמיה, על פי סברתו —

דאמר רבי יוחנן משום, בשם **רבי שמעון בן טא-א** יהוצדק: **מים של רבים**, השייכים לרבים, אין נאסרין, כשעבדום לעבודת כוכבים, מפני שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו.

והגמרא מקשה על דברי רבי יוחנן: מדבריו משמע שרק מפני שהם של רבים לכן אינם אסורים. ונדייק: **הא דיחיד**, אם הם מים של

אמר ליה: אסור, (134) אף על פי שלא נגע בו, הואיל ונענע אותו ב"כחור", גזרו חכמים. ולא מעיקר הדין, אלא משום הרחקה מעבירה, **משום**, "לך לך", לך והתרחק מן היין **אמרין נזירא**, אומרים לנזיר האסור בשתיית יין, "סחור סחור" לך סביב לכרם, "לכרמא לא תקרב".

רבי ירמיה איקלע, הגיע למקום ושמו **סבתא**. **חזא**, ראה **חמרא דמזוגי עובד כוכבים**, יין שמזוגו הגוי, **ואישתי ישראל מיניה**, וישראלים שותים אותו.

ואסר להו, רבי ירמיה אסר להם לשתותו, **משום "לך לך" אמרין נזירא "סחור סחור — לכרמא לא תקרב"**.

אתמר נמי, וכן שנינו: **אמר רבי יוחנן**, **ואמרי לה**, ויש מי שמסר שמועה זו: **אמר רב אסי אמר רבי יוחנן**: יין שמזוגו עובד כוכבים, **אסור**, **משום "לך לך" אמרין נזירא "סחור סחור — לכרמא לא תקרב"**.

הגמרא מספרת סיפור דומה, בענין מעשרות ועבודת כוכבים.

ריש לקיש איקלע, הגיע לבצרה. **חזא**, ראה **ישראל דקאכלי פירי דלא מעשרי**, האוכלים פירות טבל בלי להפריש מהם מעשרות. **ואסר להו**, ואסר להם לאכול בלי לעשר, לפי שסבר שהעיר בצרה היא העיר בצר, המוזכרת בתורה [דברים ד]. וכיון שהיא

בכוונה — אם אסור בהנאה, ועיין בדבריהם.

134. נחלקו הראשונים, האם רבי יוחנן אסר בשתייה בלבד או אף בהנאה.

רש"י לפי גירסתנו מבאר שאסר רק בשתייה. ובגירסא אחרת מובאת בתוס' כתב רש"י שאסור אפילו בהנאה, וכן כתב בדף ט א. וראה בתוס' וראשונים.

יחיד הנובעים מאדמתו, **נאסרין**, אם השתחווה להם בעל המים.

ולמה נאסרין? — **תיפוק ליה**, הלא גם באופן זה מותרים, **דהא מחוברין נינהו**, שהם מחוברים בטבעם לקרקע, ושנינו לעיל [מה א] שדבר מחובר אינו נאסר?

ומתצינן: **לא צריכא**, החידוש בדברי רבי יוחנן הוא: באופן **דתלשינהו גלא**, גל מים שנתלש ממקום חיבורו, ועתה המים אינם מחוברים. על כן, כשהם של יחיד נאסרים, ואילו כשהם של רבים אינם נאסרים. וזהו חידושו של רבי יוחנן.

ומקשינן: **סוף סוף**, אף אם נתלשו, **אבני הר שנדלדלו נינהו**, דינם צריך להיות כמו אבנים שנתלשו ממקום חיבורם, והרי בדין אבני הר שנתלשו, האם דינם כמחברים, הואיל והיו מחוברים ועתה מאליהם נתלשו בלי תפיסת ידי אדם, או שדינם כתלושים, כיון שסוף סוף אינם מחוברים, נחלקו [מו א] בני רבי חייא ורבי יוחנן. ושם בסוגיא ההיא לא הוכרע הדבר, מי מהם הוא המתיר, ומי הוא האוסר, ואם כן, וכי **תסתיים**, האם יוכרע הדבר מכאן, **דרבי יוחנן**, הוא **דאמר**: **אסורות**, כיון שתירצנו דבריו, שבמים של יחיד אסורים מפני שהם עתה תלושים, למרות שנתלשו מאליהם!?

ומתצינן: אלא, **לא צריכא**, דברי רבי יוחנן אמורים, באופן **דטפחינהו בידיה**, שתלשם בידי, ולא נתלשו מאליהם, והשתחוה למים אלו. ואילו היו של יחיד היו אסורים, ובא רבי יוחנן להשמיענו, שאותם המים, על אף

שנתלשו בידי אדם, כיון שהם של רבים, הרי הם מותרים.

רבי חייא בר אבא, איקלע, למקום ושמר **גבלא**. וראה שם שלשה דברים, שלא נראו בעיניו.

חזא, ראה, **בנות ישראל** המיעברין, המתעברות מעובדי כוכבים שמלו ולא **טבלו**.

חזא, ועוד ראה, **חמרא**, יין דמזגו עובדי **כוכבים**, ושתו ישראל.

חזא, ועוד ראה, **תורמוסא**, מין ירק שהכנתו היא על ידי בישול הרבה — **דשלקי להו**, בישולם **עובדי כוכבים**, ואכלי ישראל. [ובהמשך יבואר אם יש בהם איסור "בישולי עובדי כוכבים"].

ולא אמר להו ולא מידי, לא אמר להם כלום, לאסור עליהם שלשת דברים אלו.

אתא, בא רבי חייא בר אבא, לקמיה דרבי יוחנן, וסיפר לו את מה שראה.

אמר ליה רבי יוחנן: **צא והכרז על בניהם שהן ממזרים**, ועל **ינן**, שהוא אסור משום **יין נסך**, ועל **תורמוסן**, שהוא אסור משום **בישולי עובדי כוכבים**. ואיסור התורמוסין הוא משום **שאינן בני תורה**, ושלא יזלזלו באיסור בשולי עובדי כוכבים⁽¹³⁶⁾.

והגמרא מבארת:

כוכבים, ורק מאכל שתיקונו הוא על ידי בישול, ובשלו הגוי, הרי הוא אסור.

וקשה, הרי תורמוסין אינם ראויים לאכילה אלא על ידי בישול, נמצא שהם אסורים מעיקר הדין, ולא רק מפני שאינם בני תורה?

ומתרצת הגמרא: רבי יוחנן נתן כלל אחר בהגדרת איסור בישולי עובדי כוכבים:

רבי יוחנן כי הך לישנא, סבירא ליה, סובר כמו לשון זו:

דאמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב: כל מאכל שמחמת פחיתותו אינו עולה לשולחן מלכים ללפת בו את הפת — אין בו משום בישולי עובדי כוכבים. ותורמוסין אינם עולים על שולחן מלכים. הילכך, כשבישולם הגוי אינם אסורים. ולכן, טעמא, הטעם שאסר על בני גבלא, משום דאינן בני תורה. הא בני תורה, שרי, מותר לאכלם כשבישולם הגוי.

ועתה הגמרא דנה בהלכות מגע גוי ביין.

בעו מיניה, שאלו הלכה מרב כהנא: עובד כוכבים — מהו שיוליך ענבים לגת⁽¹³⁷⁾?

אמר להו, רב כהנא לשואליו: אסור. משום "לך לך" אמרין נזירא "סחור סחור" —

על בניהם שהם ממזרים, פסק כן רבי יוחנן — לטעמיה, כפי סברתו בהלכות גירות והלכות אישות —

דאמר רבי יוחנן: מי שבא להתגייר, לעולם אינו גר — עד שימול ויטבול.

וכיון דלא טביל, עובד כוכבים הוא.

ועוד אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: עובד כוכבים ועבד כנעני הבא על בת ישראל, הולד, הנולד מביאה זו, ממזר הוא.

(וגזור) על יינם, אסר רבי יוחנן משום יין נסך, משום "לך לך" אמרין נזירא "סחור סחור, לכרמא לא תקרב". כנ"ל.

ועל תורמוסין משום בישולי עובדי כוכבים, לפי שאינן בני תורה.

מלשון זה משמע, שמעיקר הדין אינם אסורים, אלא שהחמיר עליהן. ולכן מקשינן:

טעמא, הטעם שאסר הוא: משום דאינן בני תורה, ומזוללים באיסור בישול עובדי כוכבים, ונדייק: הא בני תורה, דהיינו מעיקר הדין, שרי, מותרים באכילה, וקשה, והאמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב: כל מאכל שנאכל כמות שהוא חי, ואינו צריך בישול אין בו משום בישולי עובדי

[בהמשך הגמרא] "היין מזלף עליהן", היינו שיש בגת העליונה כל כך הרבה יין, עד שהוא מזלף על הענבים הנמצאים בגת.

וכתב הר"ן שלפי דעה זו — בגתות שלנו שלעולם אין היין מזלף מעל הענבים, או בהולכה ראשונה לגת — אין לחשוש, ומותר אפילו לכתחילה.

ב. הר"י בתוס' מפרש כדברי הרמב"ן

137. רש"י אינו מפרש את השאלה, וצדדי האיסור וההיתר.

ונביא מקצת דברי הראשונים בפירוש הגמרא.

א. הרמב"ן ועוד ראשונים מפרשים: כאן עסקינן בגת שיש בו יין, ויש לחשוש שמא יגע הגוי ביין שבגת.

ולפי פירוש זה, מה שכתבה הברייתא

לכרמא לא תקריב".

איתביה רב יימר לרב כהנא ממה ששנינו
בברייתא: עובד כוכבים שהביא ענבים לגת
בסליו,

ובדודורין, גיגיות קטנות, אף על פי שהיין
מזלף עליהן — מותר.

וקשה על רב כהנא האוסר.

אמר ליה רב כהנא לרב יימר: הביא
קאמרת? ! הברייתא שהקשית ממנה מדברת
בדיעבד אם הביא —

אף אני לא אסרתי בדיעבד, אנא לכתחילה

קאמינא, אני אמרתי להחמיר לכתחילה,
משום הרחקה מאיסור יין נסך.

ההוא אתרוגא, היה מעשה באתרוג דנפל
לחביתא דהמרא, שנפל לתוך חבית יין.
אידרי, הזדרז עובד כוכבים, ושקליה ותפסו
שלא ישקע בתחתית החבית.

ורב אשי היה שם בשעת מעשה. אמר לחו
רב אשי לאנשים שהיו שם: נקטוה לידיה,
תפסו את ידו, כי היכי דלא לשכשיך ביה,
באופן שלא ינענע את היין בהוציאו את
האתרוג, כי אז ייאסר היין בהנאה.

ואל תתנו לו להוציא את ידו מתוך החבית,
כי הגוי ישכשך⁽¹³⁸⁾ בהוציאו, על אף שאנו

בעת היותם בסלים לפני שפיכתם לגת — מכל
מקום, יתכן שיש להחמיר משום: לך לך אמרין
נזירא וכולי.

ועיין בראשונים המבארים שלא תהיה סתירה
מסוגיא זו על הסוגיא בפרק השוכר [עב ב].
ד. הרשב"ם בתוס', גם כן מפרש שמזלף יין
על הענבים בתוך הסלים, והחשש הוא שמא יגע
בו הגוי —
אלא שהספק הוא אם נקרא יין ליאסר בנגיעה
או לא.

ולדבריו, לא דנה הגמרא על השכיפה לתוך
הגת. ראה בתוס'.

וכן עיין בתוס' מה שמבאר הרשב"ם ההבדל
בין הלכה זו להמבואר לקמן [ס ב סא א].
וראה עוד קושיות התוס' על שיטתו.

ולכל השיטות, אין כאן איסור גמור, אלא
חומרא והרחקה מפני חומר איסור יין נסך, כמו
שמבואר בגמרא.

138. רש"י מפרש: כדי שלא ישכשך ויאסר
בהנאה.

שמדובר שהיין שבגת התחיל להימשך, אלא
שהחשש הוא שמא יזרוק הגוי את הענבים
לגת —

וצדדי הספק הם: אם אסור, כמו שנאסר
מזיגת הגוי מחשש שמא יגע. ומאידך, יש לומר,
שאינו דומה למזיגה, כיון שבמזיגה מדקדק הגוי
למזגו כראוי כדי שיהא ראוי לשתייה, לכן יש
לחשוש שמא יגע, בניגוד להולכת ענבים
שזורקם לגת בלי דקדוק כראוי.

ולפי פירוש זה — אם לא יזרקם לגת, אלא
יוליכום עד לגת — מותר.

ג. הר"ן בשם הראב"ד מפרש: אין המדובר
בחשש היין שבגת, אלא החשש הוא על היין
הזב מן הענבים בתוך סלים וגיגיות שאינם
מנוקבים.

והטעם לחשוש הוא: שמא יגע הגוי באותו
היין בעת ששופך מן הסלים אל הגת.

ועל אף שלמדנו [בתחילת הסוגיא] שאינו
נקרא יין אף למשנה האחרונה עד שיתחיל
להימשך בגת אחרי תחילת דריכתם, ולא בעת
הכנסת ענבים לגת, וכל שכן שאינו נקרא יין